

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2023
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Historia
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Termin egzaminu:</i>	19 maja 2023 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	19 września 2023 r.

Opracowanie

Włodzimierz K. Kowalczyk (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
dr Henryk Palkij (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie)
Wacław Suski (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu)

Redakcja

dr Wioletta Kozak (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Opracowanie techniczne

Andrzej Kaptur (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Współpraca

Beata Dobrosielska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Agata Wiśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Pracownie ds. Analiz Wyników Egzaminacyjnych okręgowych komisji egzaminacyjnych

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00, fax 22 536 65 04
e-mail: sekretariat@cke.gov.pl
www.cke.gov.pl

Spis treści

Opis arkusza maturalnego	4
Dane dotyczące populacji zdających	4
Przebieg egzaminu	5
Podstawowe dane statystyczne	6
Komentarz	14
Wnioski i rekomendacje	18

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2022/2023 egzamin maturalny z historii został przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r.¹

Arkusz egzaminacyjny z historii na poziomie rozszerzonym składał się z 26 zadań otwartych i zamkniętych, w których uwzględniono historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury na przestrzeni wszystkich epok historycznych od starożytności poprzez średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX aż do końca XX wieku. Wszystkie zadania zawierały materiał źródłowy, na podstawie którego należało je rozwiązać, wykorzystując przy tym własną wiedzę. Ostatnie zadanie w arkuszu polegało na napisaniu rozszerzonej odpowiedzi na jeden z trzech tematów, uwzględniających różne epoki historyczne. Zadania sprawdzały wiadomości i umiejętności opisane dla przedmiotu historia na IV etapie edukacyjnym.

Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 60 punktów, z czego za dłuższą wypowiedź można było otrzymać 15 punktów, a za rozwiązanie zadań otwartych i zamkniętych – 45 punktów.

Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających (Formuła 2023)		12 750
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	ze szkół na wsi	258
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	2 053
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	4 052
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	6 387
	ze szkół publicznych	11 584
	ze szkół niepublicznych	1 166
	kobiety	6 609
	mężczyźni	6 144
	bez dysleksji rozwojowej	10 831
	z dysleksją rozwojową	1 919
	o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy ² (obywatele Ukrainy)	5

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu w Formule 2023 i Formule 2015 zwolniono 268 osoby – laureatów i finalistów Olimpiady Historycznej oraz Olimpiady „Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego”.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (poz. 1246).

² Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (poz. 583, z późn. zm.).

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	259
	słabowidzący	31
	niewidomi	3
	słabosłyszący	38
	niestyszący	6
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	12
	z zaburzeniem widzenia barw	3
Ogółem	352	

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU

Termin egzaminu	18 maja 2023		
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego	180 minut		
Liczba szkół	1766		
Liczba zespołów egzaminatorów	28		
Liczba egzaminatorów	439		
Liczba obserwatorów ³ (§ 8 ust. 1)	33		
Liczba unieważnień ⁴	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	1
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ⁴ (art. 44zzz)	453		

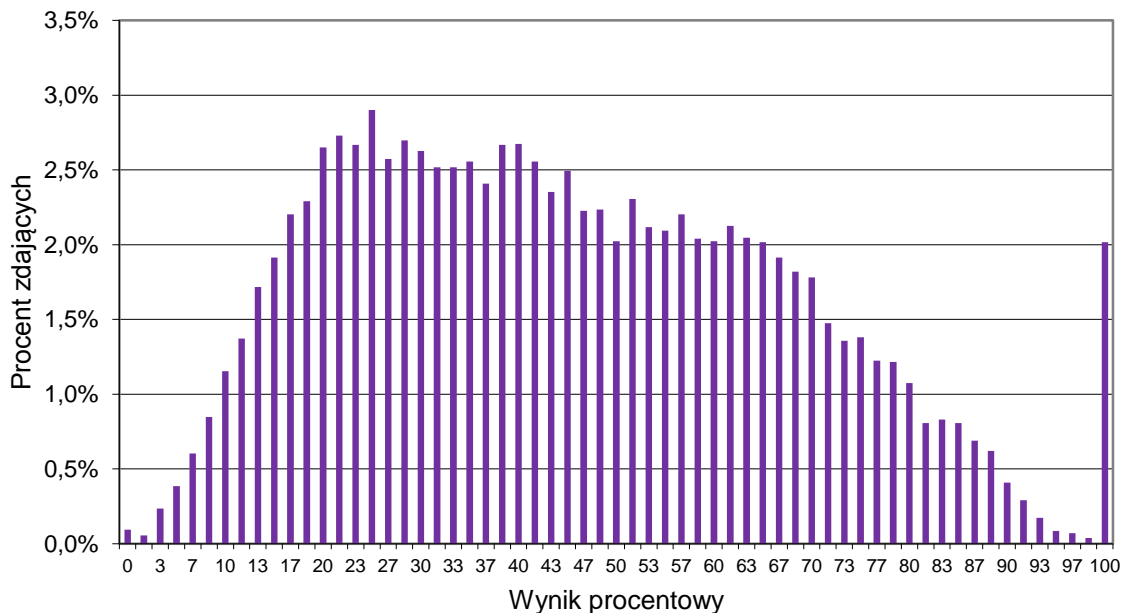
³ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1644) – podano łącznie dla Formuły 2023 i Formuły 2015.

⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

WYKRES 1. ROZKŁAD WYNIKÓW ZDAJĄCYCH

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	12 750	0	100	43	25	45	23

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

Wymagania egzaminacyjne 2023			
Nr zad.	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe <i>Gdy wymaganie dotyczy zakresu rozszerzonego, dopisano (PR), a gdy zakresu podstawowego – dopisano (PP).</i>	Poziom wykonania zadania (%)
1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	II. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu. Zdający: 1) wyjaśnia zagadnienie rewolucji neolitycznej. (PP)	59
2.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	III. Świat starożytnych Greków. Zdający: 2) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis. (PP)	62
2.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	III. Świat starożytnych Greków. Zdający: 2) porównuje organizację społeczeństwa Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich polis. (PP)	32
3.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	IV. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe [...] w państwie rzymskim doby republiki [...]; 2) omawia charakter ekspansji rzymskiej i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego. (PP) 1) charakteryzuje [...] etapy ekspansji rzymskiej. (PR)	74

4.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Zdający: 1) opisuje formy produkcji i handlu w średniowieczu; 2) charakteryzuje [...] rolę średniowiecznych miast [...]. (PR)	27
4.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Zdający: 2) opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. (PP)	87
5.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne [...] późnego średniowiecza. (PR)	51
5.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne [...] późnego średniowiecza. (PR)	59
5.3.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XI. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 1) charakteryzuje kryzysy polityczne [...] późnego średniowiecza. (PR)	31
6.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:	I. Historia jako nauka. Zdający: – analizuje różne oceny historiografii, dotyczące dziejów	79

	1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny [...].	ojczystych [...]. (PR) XII. Polska w XIV–XV w. Zdający: 3) dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV w. (PR)	
7.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XIII. Kultura średniowiecza. Zdający: 4) charakteryzuje sztukę [...] gotycką. (PP) XV. Czasy renesansu. Zdający: 3) charakteryzuje sztukę renesansową. (PP)	38
8.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XVI. Reformacja i jej skutki. Zdający: 1) wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji [...]. (PP) 3) wyjaśnia wpływ reformacji [...] na kulturę. (PR)	49
9.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Zdający: [...] charakteryzuje sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej na początku panowania Zygmunta III Wazy. (PR)	49
9.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający: [...] wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania XVII-wiecznych konfliktów Rzeczypospolitej Obojga Narodów. (PR)	51

9.3.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].</p>	<p>XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Zdający:</p> <p>1) opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji. (PP)</p> <p>XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający:</p> <p>1) omawia konflikty wewnętrzne [...] Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów. (PP)</p>	31
10.	<p>I. Chronologia historyczna. Zdający:</p> <p>1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z [...] dziejów ojczystych.</p> <p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].</p>	<p>XXII. Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający:</p> <p>1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów;</p> <p>2) opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696. (PP)</p>	41
11.1.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].</p>	<p>XXIII. Ustrój, społeczeństwo i kultura Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Zdający:</p> <p>1) opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając [...] <i>liberum veto</i> [...]. (PP)</p>	70
11.2.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].</p>	<p>XXVI. Rzeczpospolita w XVIII w. (od czasów saskich do Konstytucji 3 maja). Zdający:</p> <p>5) wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja. (PP)</p>	66
12.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła</p>	<p>XXIX. Epoka napoleońska. Zdający:</p> <p>1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie. (PP)</p>	32

	do wyjaśnienia problemu historycznego [...].		
13.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Zdający: 3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk [...]. (PP)	10
13.2.	I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z [...] dziejów ojczystych; II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXI. Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815–1848. Zdający: 3) opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk [...]. (PP)	46
14.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 4) rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania. (PP)	32
14.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 1) charakteryzuje rozwój przemysłowy ziem polskich [...]. (PR)	47
15.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega	XXXVI. Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 2) charakteryzuje różne nurty w sztuce na przełomie XIX i XX w. (PR)	50

	zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].		
16.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Zdający: 2) charakteryzuje nowe prądy ideowe [...]. (PP)	75
16.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXIV. Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Zdający: 2) charakteryzuje nowe prądy ideowe [...]. (PP)	45
17.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XXXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku. Zdający: 3) omawia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich. (PP)	83
18.	I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego. 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu	XXV. Rewolucje XVIII w. Zdający: 4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej [...] z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej. (PP) XXXVII. I wojna światowa. Zdający: 3) wyjaśnia okoliczności przystąpienia USA do wojny i ich rolę w konflikcie. (PP)	25

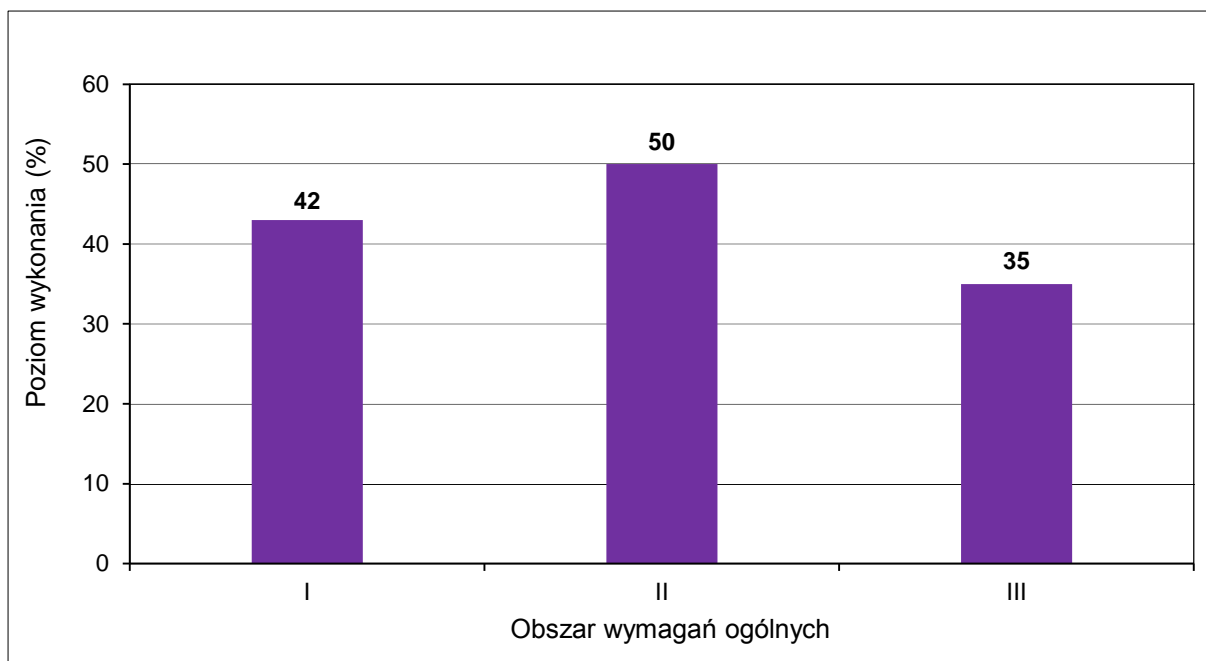

	<p>historycznego;</p> <p>3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny [...].</p> <p>III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający:</p> <p>1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;</p> <p>3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.</p>		
19.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].</p>	<p>XLI. Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Zdający:</p> <p>3) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami, z uwzględnieniem [...] plebiscytów;</p> <p>4) charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem wojny polsko-bolszewickiej. (PP)</p> <p>XLII. Dzieje polityczne II Rzeczypospolitej. Zdający:</p> <p>1) charakteryzuje ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r. (PP)</p>	43
20.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].</p>	<p>XL. Narodziny i rozwój totalitaryzmów w okresie międzywojennym. Zdający:</p> <p>4) charakteryzuje politykę [...] zagraniczną III Rzeszy w latach trzydziestych. (PP)</p> <p>XLV. Świat na drodze do II wojny światowej. Zdający:</p> <p>2) wyjaśnia wpływ polityki hitlerowskich Niemiec na rozbijanie systemu wersalskiego. (PP)</p>	12
21.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;</p> <p>2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].</p>	<p>L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Zdający:</p> <p>5) charakteryzuje organizację i cele Polskiego Państwa Podziemnego;</p> <p>6) charakteryzuje polityczną i militarną działalność Armii Krajowej [...]. (PP)</p> <p>1) ocenia rolę wielkich postaci polskiej polityki z okresu II wojny światowej, w tym: Władysława Sikorskiego, Stefana Grot-Roweckiego [...]. (PR)</p>	53
22.	<p>II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający:</p> <p>1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi</p>	<p>LI. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Zdający:</p> <p>7) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe. (PP)</p>	43

	dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].		
23.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Zdający: 3) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni [...] sowieckich (m.in. [...] Katyń [...]). (PP) LVIII. Dekada 1981–1989. Zdający: 4) charakteryzuje realia życia codziennego w PRL lat 80. (PR)	63
24.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	LVII. Polska w latach 1957–1981. Zdający: 2) wyjaśnia genezę i następstwa kryzysów społecznych w latach 1968, 1970 i 1976. (PP) 2) wyjaśnia znaczenie obchodów milenijnych w roku 1966 [...]. (PR)	27
25.1.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	LVII. Polska w latach 1957–1981. Zdający: 6) wyjaśnia [...] następstwa strajków 1980 roku [...]. 7) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce i w Europie. (PP)	29
25.2.	II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający: 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; 2) [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...].	LVII. Polska w latach 1957–1981. Zdający: 6) wyjaśnia [...] następstwa strajków 1980 roku [...]; 7) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce i w Europie. (PP)	51

26.	<p>Temat 1.</p> <p>I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.</p> <p>III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający: 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.</p>	<p>IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający: 1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji, z uwzględnieniem roli [...] Bolesława Chrobrego; 2) opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X–XII w.; 3) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w. (PP)</p> <p>1) charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego; 2) dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 r.). (PR)</p>	<p>A – 32 B – 55</p>
	<p>Temat 2.</p> <p>I. Chronologia historyczna. Zdający: 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.</p> <p>III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający: 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.</p>	<p>XXV. Rewolucje XVIII w. Zdający: 1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość; 2) charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej; 3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej; 4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej; 5) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych. (PP)</p> <p>– wyjaśnia specyfikę okresu jakobińskiego. (PR)</p>	

<p style="text-align: center;">Temat 3.</p>	<p>I. Chronologia historyczna. Zdający:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych. <p>III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym; 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy. 	<p>LI. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Zdający:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) opisuje przyczyny rozpadu koalicji antyhitlerowskiej i wyjaśnia genezę zimnej wojny (z uwzględnieniem wojny w Korei); 5) charakteryzuje powojenny problem niemiecki; 6) omawia proces sowietyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej; 7) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe; 8) charakteryzuje zmiany w ZSRS po śmierci Stalina; opisuje wydarzenia w NRD w 1953 roku i na Węgrzech w 1956 roku [...]. (PP) <p>LII. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Zdający:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki konfliktów zimnowojennych, w tym wojny w Wietnamie, kryzysu kubańskiego oraz wojny w Afganistanie. (PP) <p>1) charakteryzuje [...] problem [...] współistnienia państw demokratycznych z państwami totalitarnymi. (PR)</p>	
---	--	--	--

WYKRES 2. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ W OBSZARZE WYMAGAŃ OGÓLNYCH

Komentarz – na podstawie wyników wszystkich zdających w kraju

Analiza jakościowa zadań

Podstawą egzaminu maturalnego z historii były wymagania egzaminacyjne dla tego przedmiotu zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. Egzamin maturalny z historii weryfikował stopień opanowania przez maturzystów wiedzy i umiejętności tam opisanych. Zadania w arkuszu reprezentowały różne wymagania ogólne i szczegółowe z poziomu podstawowego i rozszerzonego. Każde zadanie, za wyjątkiem zadania rozszerzonej odpowiedzi, zostało wyposażone w jeden lub kilka różnorodnych materiałów źródłowych, co miało na celu sprawdzenie przede wszystkim umiejętności złożonych, głównie umiejętności analizy i interpretacji źródeł (narracyjnych, ikonograficznych, kartograficznych, statystycznych, genealogicznych), umiejętności formułowania argumentów, a także umiejętności samodzielnego tworzenia narracji historycznej w krótkiej i długiej formie. W całym arkuszu kilka poleceń miało formę zadań zamkniętych (zadania typu „prawda/fałsz”, „wielokrotnego wyboru”, „na dobieranie”), dominowały jednak zadania otwarte, polegające na udzieleniu krótkiej odpowiedzi. Ostatnie zadanie w arkuszu wymagało od zdających napisania rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej na jeden z trzech zaproponowanych tematów.

Tegoroczny arkusz okazał się dla zdających trudny – średni poziom wykonania to 45%. Z analizy poziomu łatwości zadań maturalnych wynika, że dwa zadania okazały się dla zdających zadaniami bardzo trudnymi: 13.1. (poziom wykonania – 10%), 20. (poziom wykonania – 12%). Dziewiętnaście zadań było trudnych dla zdających (poziom wykonania 20%–49%) – w tej grupie najwięcej problemów sprawiały zadania: 18. (poziom wykonania – 25%), 24. (poziom wykonania – 27%), 25.1. (poziom wykonania – 29%). Najmniej trudności tegorocznym maturzystom przysporzyły zadania: 4.2. (poziom wykonania – 87%), 17. (poziom wykonania – 80%), 6. (poziom wykonania – 79%), 16.1. (poziom wykonania – 74%). Niżej zostanie przedstawiona analiza jakościowa wybranych zadań, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej oraz najlepiej, wraz z analizą nieprawidłowych i prawidłowych rozwiązań.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej

Najtrudniejszym zadaniem w tegorocznym arkuszu okazało się **zadanie 13.1.**, które sprawdzało znajomość dziejów powstania listopadowego, ze szczególnym uwzględnieniem przebiegu najważniejszych bitew. W zadaniu sprawdzana była umiejętność analizy i interpretacji fragmentu opracowania historycznego (źródło 2.) oraz analizy planów bitew, umieszczonych w źródle 1. Posiadanie przez zdających umiejętności sytuowania wydarzeń w czasie i przestrzeni, czyli dwóch zasadniczych elementów nauki historycznej, pozwalało poprawnie rozwiązać zadanie. Aby udzielić poprawnej odpowiedzi, należało wykonać kilka czynności. Po pierwsze, zdający musieli dokonać poprawnego wyboru planu bitwy. Kolejną czynnością było sformułowanie uzasadnienia, odwołującego się do informacji zawartych w obu źródłach oraz do nazwy bitwy. W źródle 1. zaprezentowano dwa plany bitew z wojny polsko-rosyjskiej z 1831 roku. Plan A. przedstawiał przebieg bitwy pod Iganiami z 10 kwietnia 1831 roku. Na planie B. zaprezentowano przebieg, rozstrzygającej o losach powstania listopadowego a przegranej przez wojska polskie, bitwy pod Ostrołęką z 26 maja 1831 roku.

Na planie umieszczono nazwiska głównodowodzących wojskami polskimi i rosyjskimi – generała Jana Skrzyneckiego oraz feldmarszałka Iwana Dybicza. Z kolei we fragmencie opracowania historycznego przedstawiono przebieg tejże bitwy. Opisano w nim nieudolne dowodzenie Jana Skrzyneckiego oraz działania podjęte przez późniejszego bohatera Węgier z 1848 roku, czyli generała Józefa Bema. Informacje te potwierdzały, że właściwym rozstrzygnięciem był wybór planu B. Zadanie okazało się bardzo trudne dla zdających (poziom wykonania – 10%). Przykłady 1. i 2. ukazują najbardziej typowe, poprawne rozwiązania. Zdający, uzasadniając poprawne rozstrzygnięcie, najczęściej odwoływali się do informacji, dotyczących Józefa Bema oraz podawali poprawną nazwę bitwy.

Przykład 1.

Rozstrzygnięcie: ...B.....

Uzasadnienie: w tekście jest mowa o Józefie Bemie, który jest obecny na planie B, oraz o odwołaniu się do planu przegranej, ~~która~~ bitwa jest obecna na planie A. Jest to bitwa pod ~~Przedzecz~~ Ostrołęką.

Przykład 2.

Rozstrzygnięcie: ...B.....

Uzasadnienie: Plan B przedstawia przebieg bitwy opisanej w zadaniu 2. Jest to bitwa pod Ostrołęką. W fragmencie ze źródła 2. ~~nie~~ jest wspomniane jest informacje o bohaterze Henryku Dąbrowskim, którego był Józef Bem, którego nazwisko jest wspomniane na mapie, podobnie jak podaje nazwisko, który brał udział w bitwie. Był nim pułkownik i walczył przeciwko wojsku pod dowództwem feldmarszałka Iwana Dybicza, który miał stanowić pomocnik wojskowy.

Kolejnym trudnym zadaniem w tegorocznym arkuszu okazało się **zadanie 20**. W treści zadania umieszczono dwa materiały źródłowe: fragment opracowania historycznego oraz fragment strony tytułowej gazety z okresu międzywojennego. Fragment opracowania historycznego odnosił się do plebiscytu na terytorium Saary z 1935 roku, a na stronie tytułowej gazety z 1936 r. znajdował się fragment artykułu o wydarzeniach w Nadrenii. Zdający miał rozstrzygnąć, czy obydwie załączone źródła nawiązują do łamania postanowień traktatu wersalskiego. W uzasadnieniu miał odwołać się do treści obydwu źródeł. Zadanie sprawdzało umiejętności analizy różnych źródeł – opracowania historycznego i źródła z epoki (strona tytułowa dziennika) oraz konstruowania krótkiej wypowiedzi argumentacyjnej. Pomimo tego, że polecenie odnosiło się do najbardziej podstawowego wydarzenia z historii XX wieku, to tylko 12% osób wykonało prawidłowo zadanie (przykład 7. i 8.). Większość zdających dokonywała błędnego rozstrzygnięcia z powodu pobieżnej analizy fragmentu opracowania historycznego (przykłady 9. i 10.). Niedokładna znajomość postanowień traktatu prowadziła czasem do błędnej interpretacji źródła (przykład 11.). Natomiast brak wiedzy prowadził do błędnych odpowiedzi (przykład 12.), a nawet do dodatkowych błędów interpretacyjnych (przykład 13.)

Przykład 7.

Rozstrzygnięcie: .....**NIE**.....

Uzasadnienie: w źródle 1 wspomniane terytorium (obszar Saary).....
 miało zostać przyłączone po upływie plebiscytu po 15. latach od.....
 po traktat wersalskiego (na bazie referendum), natomiast źródło
 2. mówi o braku demilitaryzacji w Nadrenii, ~~co było postawione~~, a
 traktat wersalski zakładał jej demilitaryzację

Przykład 8.

Rozstrzygnięcie: .....**nie**.....

Uzasadnienie: źródło 1 mówi o plebiscybie
 plebiscybie w obszarze Saary a źródło
 2 o demilitaryzacji nadrenii co było
 pogwałceniem traktatu wersalskiego

Przykład 9.

Rozstrzygnięcie: .....**Tak**.....

Uzasadnienie: W źródle 1. Niemcy chwali traktat wersalski.....
 przyjmując od Francji terytorium Saary ~~co~~ odebrany
 Niemcom po I wojnie światowej, a ~~to~~ w źródle 2. traktat
 wersalski został chwany poprzez demilitaryzację Nadrenii.

Przykład 10.

Rozstrzygnięcie: TAK

Uzasadnienie: Zgodnie z traktatem wersalskim Niemcy nie mogli porzucić terytorium Saary (źródło 1), ani wprowadzić wojsk do Nadrenii (źródło 2).

Przykład 11.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: Ponieważ źródło 1 wskazuje, iż Niemcy przejęli terytorium Saary, na którym – dopiero następnie przeprowadzili plebiscyt, z korzystnym dla Niemców wynikiem, Także źródło 2 dotyczy rezygnacji Nadrenii Strona 23 z 34 z 1936 roku, która była niezgodna z traktatem wersalskim, podobnie jak przejście przez Niemców terytorium Saary.

Przykład 12.

Rozstrzygnięcie: Tak

Uzasadnienie: źródło 1 mówi o przejęciu przez Niemcy terytorium Saary, które według traktatu miało zostać przez nie oddane, a źródło 2 mówi o niemieckich wojskach w Nadrenii, gdzie Niemcy miały zostać zdemilitaryzowane.

Przykład 13.

Rozstrzygnięcie: Nie Tak

Uzasadnienie: Niemcy na mocy traktatu wersalskiego nie mogli powiększać terytoriów swojego państwa. Dodatkowo Niemcy ustawili swoje wojska nad Nadrenii, która była jej przyległością, co wojska niemieckie były bardzo blisko granicy z Polską.

Najwyżej punktowanym zadaniem krótkiej odpowiedzi w pierwszej części tegorocznego arkusza było **zadanie 18.**, w którym sprawdzano umiejętność analizy i interpretacji materiału ikonograficznego, budowania argumentacji służącej wyjaśnieniu przesłania rysunku, z uwzględnieniem elementów graficznych oraz kontekstu historycznego oraz tytułu rysunku. Zdający musieli dodatkowo wykazać się umiejętnością analizy zjawisk i procesów

w kontekście epok historycznych. Oprócz tego zadanie sprawdzało, w jakim stopniu zdający opanowali umiejętności tworzenia narracji historycznej, budowania argumentacji oraz dokonywania selekcji i hierarchizacji wydarzeń. Wyposażeniem zadania był rysunek z 1917 roku. Na pierwszym planie przedstawiono dwie postaci – jedna symbolizowała Francję, druga – Stany Zjednoczone. Kluczowym elementem graficznym rysunku był worek z pieniędzmi, który jest wyrazem pomocy udzielonej przez USA Francji w trakcie pierwszej wojny światowej (rok powstania rysunku). W tle stoi postać markiza La Fayette, nawiązująca do pomocy udzielonej przez Francję kolonistom amerykańskim w wojnie o niepodległość w końcu XVIII wieku. Zgodnie z poleceniem, aby otrzymać 3 punkty, należało wyjaśnić przesłanie rysunku, zinterpretować jego elementy graficzne (co najmniej dwa) i tytuł rysunku oraz uwzględnić kontekst historyczny z roku jego powstania. Część zdających zupełnie nie zrozumiała wymowy rysunku, popełniając jednocześnie błędy w interpretacji elementów graficznych (przykład 14., 15. i 16.).

Przykład 14.

Markiz de Fayette uelafit a inepodlegioŃi Stanów Zjednoczonych, które zostały uzyskane przez Amerykanów w 1776 roku, do czego uelafit tytuł markiz de Fayette. Markiz de Fayette i pomyŃlede nie jest tylko jedna osoba kobiece, Karianna, która jest symbolem Francji, pieniądza, dolary, które są walutą Stanów Zjednoczonych, są prezydent Francji, N. 1917. Wykazuje również przedmiotowe, że w tym czasie do władzy doszli komunisty, Karol markiz de Fayette, który uelafit o inepodlegioŃi, który nie jest uelafit, którego może uelafitami z komunistami w czasie Francji prezydent, ale prezydent jest i prowadzenie uelafitami, co jest również z utratą przy inepodlegioŃi.

Przykład 15.

Rysunek z 1917 roku przedstawia kobietę jako Francję w symbolizacji czołowej ekspansji, która od przedstawicieli Wielkiej Brytanii przynajmniej uelafit finansowe. Skłony z tytuł La Fayette, czyli "Duch" obserwuje tę sytuację ze swojej perspektywy. W tle w czołach La Fayette bawem Francje przesłanie uelafitami z Wielką Brytanią, i czołach przedstawia, że uelafitami.

Przykład 16.

Tytuł „Duch roku '76” nawiązuje do afery Belfura. Francja przedstawiona na rysunku to państwo w którym ta afera miała miejsce. La Fayette przedstawiony na rysunku był uczestnikiem afery Belfura.

Zdający, którzy poprawnie wyjaśnili wymowę rysunku, interpretując przynajmniej dwa elementy graficzne, uzyskiwali 1 punkt (przykład 17.). Dwa punkty uzyskiwali najczęściej ci zdający, którzy prawidłowo wyjaśnili wymowę rysunku wraz z interpretacją dwóch elementów oraz przedstawieniem kontekstu historycznego z 1917 roku (przykład 18. i 19.)

Tytuł „Duch roku '76” odnosi się do La Fayette'a, który walczył o wolność Stanów Zjednoczonych przedurks Francji. Na rysunku widać jepp smutek, który jest symbolizowany wsparciem Francji przez Stany Zjednoczone. Postać Amerykanina symbolizuje Kobięce symbolizującej Francję (o czym świadczy napis na rękawie).
 worek ~~torbę~~ z noykiem milionów dolarów. Odnosi się do wsparcia jakie Amerykanie udzielili Francuzom w trakcie wojny.

Przykład 17.

Przykład 18.

Rysunek przedstawia nam tw. Wyjście Samy, który daje francuskiej kobiecie symbolizującej Francję, milionów dolarów. Ktoby natomiast stoi do Fayette, stanowiący francuski dowódca który wsmierci odegrał dużą rolę w odzyskaniu starymawia przez Stany Zjednoczone niepodległości. La Fayette żeby daje przywolenie Wyjściu Samowi w podarowanie Francji tych pieniędzy co pomaga pod koniec roku po stronie rysunku (1917.) historycznie w czasie wojny przetrwania 1793-1795. tony w czasie której Francja zaczęła w powstanie zwołania pomocy z Niemcami.

Przykład 19.

Rysunek pokazuje pomoc finansową udzieloną Francji przez USA, miało to miejsce podczas I wojny światowej. Odnie stany Zjednoczone udzielały pomocy całemu Trójprzymierciu. Następnie same obywateli utworzyły się II wojnę, po zakończeniu statku "Lutetia" postać symbolizująca USA wobec Francji stoi z niepokojem. Tytuł rysunku może mieć odniesienie do Deklaracji Niepodległości USA z 1776r., która została zaakceptowana przez Francuzów.

Odpowiedzi zdających na maksymalną liczbę punktów ilustrują poniższe przykłady (przykłady 20–23). Niektóre z nich miały zwięzły i syntetyczny charakter.

Przykład 20.

Rysunek przedstawia przekazanie miliarda dolarów przez USA, Francji. Pośrednikiem tej sytuacji jest przedstawiany na drugim planie La Fayette, który jako francuski ~~bohater~~^{zotwier} walczył o niepodległość USA i stał się wspólnym bohaterem dwóch narodów. Data rysunku świadczy o pomocy przekazanej Francji przez USA w czasie I wojny światowej. ~~18~~ Przedstawienie dwóch postaci: Francji (kobieta); USA (mężczyzna) nawiązuje stojącej do 1776 roku kiedy ~~Francja~~ Francja wsparła USA w wojnie o niepodległość, a w tym przypadku stany Zjednoczone przekazują wsparcie sojusznikowi ^{przypominając} i po restitucji.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

Zadanie 4.2. było tym, które sprawiło najmniej trudności tegorocznym zdającym (poziom wykonania – 87%). Wyposażeniem zadania były dwa materiały źródłowe – jednym był fragment publikacji naukowej zawierający opis przestrzennej organizacji miast lokowanych na prawie lubeckim, drugim – plan późnośredniowiecznego Elbląga z wyraźnie zaznaczoną i opisaną siatką ulic. Zdający mieli rozstrzygnąć, czy plan przedstawia miasto lokowane na prawie opisanym w cytowanej publikacji, a następnie uzasadnić swoją odpowiedź, odwołując się do informacji zawartych w tym opracowaniu i na planie miasta. Istotą zadania było dostrzeżenie na planie Elbląga braku klasycznego placu rynkowego w centrum oraz faktu, że rolę tę pełniła szeroka ulica. W zdecydowanej większości zdający poradzili sobie z tym zadaniem (przykłady 24–28).

Przykład 24.

Rozstrzygnięcie: Tak.....
 Uzasadnienie: Widać na planie późnośredniowiecznego Elbląga, że jego układ ulic jest prostokątny do nabrzeża rzeki Elbląg. Co więcej da się zauważyć brak placu rynkowego, gdyż jego funkcję pełni tam szeroka ulica zwana Starym Rynkiem.

Przykład 25.

Rozstrzygnięcie: TAK.....
 Uzasadnienie: Wg. źródła 1 miasto na prawie lubeckim nie posiadało placu rynkowego, co widać w źródle 2. Ponadto źródło 1 mówi o prostokątnym układzie ulic, co widać ma źródle 2 po ulicach np. Bednarska, Rybacka, Mostowa itp.

Przykład 26.

Rozstrzygnięcie: Tak.....
 Uzasadnienie: Plan ze źródła 2 przedstawia miasto lokowane na prawie lubeckim, co potwierdza jego budowa – prostokątny układ ulic bez ryłka wyraźnego rynku jak na prawie magdeburckim.

Przykład 27.

Rozstrzygnięcie: .....tak.....

Uzasadnienie: W źródle pierwszym opisane są cechy miast łachowskich na prawie łubuskim - ulice postępują do nabrzeża oraz rynki u postaci ~~o~~ szerokiej ulicy. Cechy te posiada miasto ze st. 2 - jego ulice są postępujące do nabrzeża rzeki, a funkcję rynku pełni szeroka ulica.

Przykład 28.

Rozstrzygnięcie: .....Tak.....

Uzasadnienie: Plan miasta z Źródła drugiego przedstawia miasto lokowane na prawie łubuskim. W źródle pierwszym jest wspomniana charakterystyczna cecha miast na prawie łubuskim - brak rynku i o ~~o~~ z długą, szeroką ulicą pełniącą jego rolę. Taką właśnie ulicę widzimy na planie z Źródła drugiego, czyli Stary Rynek.

Kolejnym łatwym zadaniem dla zdających było **zadanie 17**. (poziom wykonania – 83%). Zostało ono wyposażone także w dwa różne materiały źródłowe. Pierwszym był fragment przemówienia brytyjskiego polityka, w którym opisywał on bezwzględne pobieranie podatków oraz wyzysk ludności Indii, a także zwracał uwagę pozbawienie praw politycznych Hindusów. Drugim była ilustracja obrazująca relacje Brytyjczyków i Hindusów w Indiach pod koniec XIX wieku. Zdający miał rozstrzygnąć, czy opinia polityka znajduje potwierdzenie na ilustracji, i uzasadnić swoje zdanie, odwołując się do treści obu źródeł. Zdający nie mieli problemu ze wskazaniem właściwego rozstrzygnięcia. Niektórzy poddali dokładnej analizie obydwie źródła, nawiązując w uzasadnieniu do treści każdego z nich (przykład 29. i 30.) Najczęściej jednak ograniczano się do wskazania aspektów polityki fiskalnej Wielkiej Brytanii (przykład 31. i 32.). Czasami zdającym zdarzały się błędy merytoryczne (przykład 33.). Bardzo rzadko pojawiały się odpowiedzi błędne (przykład 34.).

Przykład 29.

Rozstrzygnięcie: .....TAK.....

Uzasadnienie: W Źródle 1 mowa jest o wyzysku ludności Indii oraz o braku prawa głosu. Źródło 2 pokazuje natomiast wychudzonych, biednych mieszkańców Indii skontrowastrowanych z elokwentnymi Brytyjczykami.

Przykład 30.

Rozstrzygnięcie: Tak.....

Uzasadnienie: Źródło 1. mówi o pobieraniu podatków, cła i innych opłat od miejscowej ludności, która nie ma praw. ~~W~~ Pobierane opłaty są, niezwykle ciężkie, a wreszcie dentne co potwierdza źródło ikonograficzne 2., które ukazuje zagłębionych Hindusów, ~~o~~ upominających ~~o~~ do przytych poborców. Oba źródła pokazują ~~o~~ brutalności Brytyjczyków.

Przykład 31.

Rozstrzygnięcie: Tak.....

Uzasadnienie: Według autora źródła 1. polityka angielska na terenach Indii była nastawiona na maksymalną eksploatację i dochód z tamtejszych ziem, takie samo zdanie miał autor źródła 2., który obracając doprowadzonych na skraj Hindusów, którym są biedni i wycieńczeni.

Przykład 32.

Rozstrzygnięcie: Tak.....

Uzasadnienie: Źródło 2 przedstawia miotale Hindusów, którzy są wygłodzeni i kontrastuje do Brytyjczyków, którzy żyją w dobrobycie. Także sytuacja została przedstawiona w źródle 1., w którym mowa o ogromnej ilości podatków, workadanych na rękawców i o ogromnych wydatkach przez Brytyjczyków.

Przykład 33.

Rozstrzygnięcie: Tak.....

Uzasadnienie: Polityka Brytyjczyków w źródle 1 została opisana jako wyzysk Indian, którym udało się i są biedni, oraz nie mają prawa głosu. Także samą wymowę ma źródło 2. wychudzeni Indianie domagają się swoich praw i oczekują ich nie szuka.

Przykład 34.

Rozstrzygnięcie: ~~TAK~~ NIE

Uzasadnienie: ~~W źródle 1 mowa jest o ograniczonym wroście Brytyczycy w~~
~~względem Indian - ci pierwsi pobierają od nich ducze ziemie.....~~
~~Ta sama opinia przedstawiona jest w źródle 2 gdzie~~ ~~Indian~~
~~względem Indian~~ W źródle 1 mowa jest o dużym wroście Brytyczycy
 względem Indian, natomiast w źródle 2 widać, że ci pierwsi troszczą się o ten
 biedny naród wysiłkuje ich żuli

Łatwe okazało się także **zadanie 6.** (poziom wykonania – 79%). Wyposażenie zadania stanowiły dwa fragmenty opracowań historycznych, w których zaprezentowano opinie historyków na temat Władysława Łokietka. Zdający mieli przedstawić jedno podobieństwo i jedną różnicę między tymi opiniami. Za pełną prawidłową odpowiedź można było otrzymać dwa punkty. Zadanie sprawdzało umiejętność analizy źródła historiograficznego, a w szczególności analizy różnych ocen historiografii dotyczących dziejów ojczystych. Zdający nie mieli problemu z wykazaniem zarówno różnic jak i podobieństw, co niewątpliwie wynikało także z faktu, że w obu opiniach można było znaleźć wiele odpowiednich podobieństw i różnic (przykład 35., 36. i 37.). Zdarzało się, że niektóre wypowiedzi były bardzo lakoniczne (przykład 38.).

Przykład 35.

Podobieństwo: Obaj autorzy ~~podkreślają~~ ~~podkreślają~~ jak wielkim
 osiągnięciem było zdobycie i utrzymanie korony przez
 Władysława Łokietka

Różnica: Autor źródła 1. opisuje Łokietka jako króla
 przestornego natomiast autor źródła 2. przedstawia
 go jako króla gwałtownika, podejmującego decyzje w
 emocjach.

Przykład 36.

Podobieństwo: Obyj autorzy listów mówią o tym, że Władysław Łokietek wychowywał się w trudnych czasach i nie miał zbyt wielu dobrych wzorców.

Różnica: Autor listu 1 pisze, że po użyciu przez Łokietka siły stał się wielkim bohaterem w późniejszych czasach panowania. Natomiast autor listu 2 napisał, że Łokietek w późniejszym okresie życia nie był dobrym gospodarzem kraju.

Przykład 37.

Podobieństwo: Obydwa teksty podkreślają, że Władysław Łokietek porządkowo borykał się z wieloma trudnościami, z perspektywy politycznej posiadał mały obszar ziemi oraz posiadał nieprzychylnych mu sąsiadów.

Różnica: Źródło 1 podkreśla szlachetność i oddanie sprawie narodowej Łokietka i w pozytywny sposób ocenia jego władzę. Natomiast źródło 2 wytyka więcej wad Łokietka oraz wspomina o europejskich działaniach władcy, negatywnie go ocenia.

Przykład 38.

Podobieństwo: Spontaniczność Łokietka, był dobrym królem i na ówczesne czasy chaosu.

Różnica: fragment 2 mówi o ponycności Łokietka i o tym że gonił siebie radii jako król, natomiast źródło 1 pisze o jego przezorności, i że dopiero z czasem wyrósł na dobrego króla.

Problem pod lupą – wypowiedź argumentacyjna (wypracowanie)

W tegorocznym arkuszu została wprowadzona na egzaminie nowa formuła zadania rozszerzonej odpowiedzi. Zgodnie z zapisami *Informatora* maturzyści mieli za zadanie napisać wypowiedź argumentacyjną na jeden z trzech przedstawionych tematów, z których żaden nie był wyposażony w materiały źródłowe. Należy pamiętać, że tego rodzaju zadanie arkusza egzaminacyjnego z historii w największym stopniu sprawdza umiejętność konstruowania narracji historycznej (jedno z trzech wymagań ogólnych podstawy programowej). W jej tworzeniu zdający powinni w odpowiedni sposób selekcjonować fakty, łączyć je w związki przyczynowo-skutkowe, a ponadto formułować wnioski i dojrzałe oceny. W każdym z zaprezentowanych tematów zawarta była teza, odnośnie której zdający mieli zająć dowolne stanowisko i je uzasadnić. Argumentacja zdających uwzględniała różnorodne aspekty zaproponowanego zagadnienia (temat 2) lub elementy określone w temacie (temat 1. i 3.) Tematy odnosiły się do różnych epok historycznych – średniowiecze, nowożytność oraz dzieje najnowsze. Realizowały wymagania szczegółowe podstawy programowej zarówno z zakresu historii Polski, jak i historii powszechnej.

Temat 1. *W życiu politycznym państwa polskiego w okresie XI–XII wieku dominowały tendencje decentralizacyjne. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w swojej argumentacji panowanie trzech wybranych władców z tego okresu.*

Zdający zajmowali różne stanowiska wobec postawionej w temacie tezy. Przeważającym było jej potwierdzenie (przykład 38.), rzadziej zdarzały się wypowiedzi, w których negowano tezę zawartą w temacie (przykład 39.). Stosunkowo często zdający zajmowali stanowisko ambiwalentne (przykład 40.). Z odpowiedzi uczniowskich wynika, że najczęściej swój stosunek do tezy prezentowali we wstępie pracy (przykład 38.). Zdarzały się również takie realizacje, w których stanowisko zajęte we wstępie było potwierdzane w zakończeniu i podsumowaniu pracy (przykład 38.A). W realizacjach zdających stosunkowo rzadko zdarzało się, aby argumentacja była sprzeczna z zajęтым stanowiskiem. Jej poziom był bardzo zróżnicowany – od bogatej, uwzględniającej trafnie dobraną i szczegółową faktografię popartą adekwatną terminologią (przykład 41. i 42.), do powierzchownej, opartej na uogólnieniach oraz wspartej podstawową faktografią i terminologią (przykład 43. i 44.). Zdający nie ustrzegli się błędów merytorycznych, tak w zakresie chronologii, terminologii historycznej, jak i ukazywania związków przyczynowo-skutkowych (przykład 45., 46. i 47.).

Przykład 38.

..... XI oraz XII w. były dla państwa polskiego okresem
panowania ~~z~~ dynastii Piastów. Choć w XI stulecie
naszej ery Polska włączyła ~~całe~~ ^{kraje} państwo Słowiańskie pod
władzę Bolesława Chrobrego, XII stulecie pod koniec
XII stulecia nie istniała już jako jednolite państwo
o scentralizowanej władzy. Pozwala to zauważyć,
że na przestrzeni tych dwóch wieków narodziły się
w Polsce ~~decentralizacyjne~~ tendencje decentralizacyjne, które
osięgnęły swoje apogeum w pierwszej połowie
XII stulecia.

Przykład 38.A.

Sędre, ile pytacone przez mnie okresy panowania władców z dynastii Piastów charakteryzowały tendencje decentralizacyjnymi w Polsce w XI i XII w. Należą te, które zaczęły uwidocznić się podczas panowania Bolesława Śmiałego, rozwinęły się w dalsze władze Władysława Hermana i osiągnęły szczyt w okresie Bolesława Krzywoustego z 1138 r. To one doprowadziły do Rozłucia Przemyślanego - rozdrobnienia politycznego państwa polskiego.

Przykład 39.

Kiedy po chrzcie w 966 r. Polska zaczęła liczyć się na arenie międzynarodowej, władze w niej obejmował Mieszko I. Dzięki jego polityce kraj stał się monarchią państwową z silną pozycją pryncypa. Spowodowało to, że państwo Piastów posiadało silną władzę centralną, która nawet mimo licznych włości, potrafiła przywrócić kraj do stanu państwowego, co szczególnie widoczne było w okresie XI-XII wieku.

Przykład 40.

Państwo polskie w okresie średniowiecza przeżywało różne okresy momenty. W XI i XII wieku, były momenty gdy państwo polskie prosperowało dobrze, lecz były także momenty, gdy zbliżało się do upadku poprzez liczne toryce je krzyżacy. Nie można jasno określić jakie tendencje dominowały w tym czasie, ponieważ część władców prezentowała politykę decentralizacyjną, a reszta dążyła do scentralizowania państwa i władzy.

Przykład 41.

Decentralizacja państwa postąpiła w czasach króla Władysława Hermana, który objął władzę po wygnaniu Bolesława Śmiałego. Król ten wykazywał niewielkie zaangażowanie w sprawy kraju, a realną władzę sprawował wojewoda ścieński, który miał nawet prymitywne bicia własnej monety. Ostał więc autorytet oficjalnego władcy, co budziło różnicę niezadowolenie wśród jego synów, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa. Wynagrodzi oni na ojca podzielenie im osobnych dzielnic – Łęka i Łęka północną część kraju, a Bolesław południową. Dzielnice te prowadziły własną politykę, powołały Krzywousty, w przeciwieństwie do swojego brata, prowadziły politykę ekspansyjną, szczególnie w kierunku Pomorza. W międzyczasie, po wygnaniu Siciacha, Władysław Herman utracił resztki władzy na rzecz synów. Pożenie Bolesława do pełni władzy i bezwładny Pomorzanie Pomorzanie na dzielnicę Zbigniewa doprowadziły do konfliktu między braćmi, który mógł się zakończyć wojną, oddzieleniem politycznym i upadkiem maciernej władzy centralnej.

Przykład 45.

..... Po imieniu Bolesława Chrobrego w 1025 r.
 ..... władzę objęli jego najstarszy syn - Mieszko II.
 ..... Niedługo wcześniej zmarł także cesarz Otton II, co
 ..... to poskutkowało pogorszeniem stosunków dyplomatycznych
 ..... z cesarstwem rzymskim.

Przykład 46.

..... podzielił Polnię między swoich synów. Zgodnie
 ..... z tym statutem miały obowiązywać dwie zasady:
 ..... senioratu - królestwem seniorom miał zostawać najstarszy
 ..... z ^{braci} ~~synów~~, nie ~~podlegało to~~ ~~z~~ ~~+~~ było to dziedziczne.

Przykład 47.

..... Wygnanie otrzymał Sławek i
 ..... dziełnicę senioralną (zgodnie z
 ..... zasadą senioratu i primogenatury),
 ..... ponad radai bratki, jego rady
 ..... są niepopularne, więc moini
 ..... przekazać władzę królowi
 ..... bratki on do swojej śmierci w 1146 r.

Temat nr 2. Rewolucja amerykańska i francuska z końca XVIII wieku miały podobne przyczyny. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w swojej argumentacji aspekt polityczny, społeczno-gospodarczy i kulturowy.

Zadanie zdających polegało na zajęciu stanowiska wobec zaprezentowanej tezy oraz skonstruowania argumentacji, która to stanowisko będzie wspierała. Przy czym zdający musieli dokonać selekcji odpowiednich informacji z aspektów: politycznego, społeczno-gospodarczego i kulturowego. Pierwszy problem polegał więc na trafnym dobraniu odpowiednich faktów (funkcjonalne wykorzystanie wiedzy historycznej), tak aby argumentacja była rzeczowa, zawierała właściwe informacje, poprawną terminologię i prowadziła do odpowiednich wniosków. Większość zdających potrafiła zająć stanowisko i podejmowała próbę jego uzasadnienia. Tylko niewielka część zdających potrafiła w pełni funkcjonalnie wykorzystać swoją wiedzę historyczną i skonstruować bogatą argumentację, tworząc wnikliwą analizę problemu, unikając błędów i w sposób spójny zaprezentować swoje stanowisko (przykład 48.). Większość zdających posługiwała się rzeczową argumentacją i właściwą terminologią oraz podejmowała próbę refleksji nad problemem. Bardzo często zdający nie potrafili jednak pogłębić swoich argumentów przez podanie szczegółowej faktografii, popełniali też błędy merytoryczne (przykład 49.).

Przykład 48.

Rewolucja amerykańska i rewolucja francuska, mające miejsce pod koniec XVIII wieku, ^{moim zdaniem} miały podobne przyczyny. Zarówno bowiem Amerykanie, jak i Francuzi dążyli do zmian ustrojowych, pragnęli większych swobód i wolności. Rozważając aspekt polityczny, społeczno-gospodarczy i kulturowy, postaram się udowodnić moją tezę.

Polityka prowadzona przez króla w latach XVI budziła niezadowolone Francuzów, którzy pragnęli liberalizacji ustroju, nie odpowiadającego im ustrojowi monarchicznemu. Król tamował wiele postulatów, nie zwoływał między innymi Stanów Generalnych, na co zdecydował się dopiero w roku 1789, po długiej przerwie.

Jednak polityka prowadzona przez monarchę była korzystna jedynie dla możnych i duchownych. Wyżsi w any Stan Trzeci, skądajemy się z chłopów i mieszczaństwa był niezadowolony, ~~bo~~ bowiem nie miał praw.

Choć Zgromadzenie Narodowe dawało szansę na poprawę losu reprezentantów Stanu Trzeciego, Ludwik XVI zaczął uzbrajać wojsko, co wywołało bunt przestraszonego Stanu Trzeciego i sprawiło, iż mieszczaństwo Paryża zbuntowało się przeciwko władzy, wybuchła rewolucja francuska, rozpoczęta ~~z~~ ~~o~~ od ataku na Bastylię w 1789 roku. Podobnie w XVIII-wiecznej Ameryce, rządzonej przez Brytyjczyków, stopniowo rodziły się nastroje narodowo-wyzwolenicze. Mieszkańcy i wyżsi w any przez Brytyjczyków Amerykanie nie zgadzali się z wprowadzoną w 1751 roku przez Anglików polityką opłat stemplowych. Wyrazem buntu Amerykanów był bojkot brytyjskich towarów, nazwany w historiografii boston'skim pićciem herbaty, z 1773 roku. Polityka monarchii

Brytyjskiej, której rządy zolemiowały wolności Amerykanów, doprowadziła do wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych. W dniu 4 lipca 1776 roku ^{deklarację} proklamowano ~~o~~ niepodległość Stanów Zjednoczonych. Na czele walczących stał Jerry Haszington.

Porównując prądy polityczne wybuchu obywatelskiej rewolucji uważam, iż Amerykanie i Francuzi mieli podobne dążenia.

~~Prądy~~ Zmierzali do zmniejszenia wpływu monarchii, uzyskania praw politycznych, których nie posiadali, a także do zmian ustrojowych, zażądanych przez liberalną konstytucję.

Przyglądając się aspektowi ^{społeczno-}gospodarskiemu, również możemy zauważyć pewne podobieństwa. Francuzi czuli się nieszczęśliwi przez duchowych i możnych zafascynowani ideologiami oświeceniowymi pragnęli walczyć o sprawiedliwość i ustroj liberalny. Niechęć społeczeństwa budziło także postępowanie pary królewskiej która nie dążyła do rozwoju Francji, a majątki państwowe trwonika na własne ołobro. Trwonienie majątku przez Marię Antonię i Ludwika XVI doprowadziło do pogłębiającego się w kraju kryzysu gospodarczego. Mieszczanie nie mieli nigdzie ani praw ani ~~nie~~ przewagi, czuli się więc pokrzywdzeni, uważali, iż warunki, w których żyją są niegodne. Także Amerykanie, których ciężka praca była wykorzystywana do wznaciania gospodarki brytyjskiej

ze są
 czuli, ~~nie~~ traktowani niesprawiedliwie.
 Brytyjczycy eksportowali z ~~Ameryki~~
 Ameryki wiele cennych surowców,
 zmuszali Amerykanów także do pracy,
 a zysk z dorobku, zamieszających
 kontynent odkryty przez Krzysztofa
 Kolumba mieszkańcom, zabierali dla siebie.
 Tak więc podobnie jak we Francji,
 społeczeństwo Ameryki żyło w biedzie,
 a gospodarka kraju ~~nie~~ rozwijała się.
 Niechęd wśród społeczeństwa Amerykańskiego
 budziło także brutalne postępowanie
 Brytyjczyków, którzy nie tylko narzucaли
 Amerykanom obowiązki, lecz często
 także dopuszczali się na ludności
 amerykańskiej brutalnych masakr.
 Zardłwio Amerykanie, jak i Francuzi,
 zafascynowani nowymi ideami, w których
 obniżyć rolę nie miał monarcha,
 a lud, odkryli poczucie świadomości
 narodowej, postanowili walczyć o godne
 życie. Ponadto chcieli, aby ich praca
 przynosiła zysk dla rozwoju gospo-
 darki kraju i ~~nie~~ pozwalała na
 godne życie wszystkim mieszkańcom,
 a nie jedynie uprzywilejowanym
 warstw społeczeństwa czy władz.

Porównując przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej i amerykańskiej z perspektywy kulturowej, podobieństwo jest znaczące. Filozofowie oświeceniowi, dążący do wskazania sposobu na poprawę stosunków społecznych, opisujący jak powinno funkcjonować prosperujące państwo, fascynowali wiele XVIII-wiecznych narodów. ~~W~~ Opracowany przez Monteski trójpodział władzy stanowił podstawę wielu reguł prawnych w ówczesnej Europie. Francuzi i Amerykanie wierzyli, że w państwach, w których żyją można zaprowadzić ustój sprawiedliwy.

~~K~~ Kultura XVIII-wieczna, ~~stanowiła~~ stanowiła o liberalizacji ustroju, ^{propagowała} dążenie do poprawy warunków życia wszystkich klas społecznych, nawoływała także do rozwoju gospodarki. Idee oświeceniowe ~~w~~ wzbudziły więc fascynację Niemców i Włochów, Amerykanów i Brytyjczyków.

Jak ~~u~~ uważają powyższe przykłady, przyczyny rewolucji amerykańskiej i rewolucji francuskiej były podobne. Dążenia do wywołania spąd nadmiernego wpływu monarchów

stanowity punkt wspólny obydwu narodów. Także uchwałą w sprawie prowadzona dla uboższych warstw społeczeństwa polityka gospodarcza ~~sprawiała~~ wzbudziła niechęć Amerykanów i Francuzów. W duchu idei oświeceniowych postanowili oni więc zbuntować się przeciwko panującemu we Francji i Ameryce niesprawiedliwym planom, a także o lepsze jutro. Ich dążenia zakończyły się powodzeniem, przyniosły bowiem liberalizację ustrojów, ~~prze~~ wprowadziły nowe rządy i konstytucje.

Przykład 49.

..... Rewolucje ..... rozpoczynane są ..... po to, by ..... dokonać .....
 ..... gruntownych zmian ..... często spowodowane są ..... różnym niezadowolaniem
 ..... obywateli i brakiem reakcji ze strony rządzących, ^{przynajmniej} ~~przynajmniej~~
 do starszego systemu. Niektóre powody rewolucji są chwalebne, inne
 nie jednak zwykle przyczyną są te same - niezadowolone społeczeństwo.
 Jednak nie zawsze tak jest. Rewolucja francuska i amerykańska
 mają wspólne przyczyny, pod aspektem kulturalnym, jednak różnią
 się od siebie pod względem politycznym i społeczno-gospodarczym.
 Sytuacja ^{polityczna} tych dwóch narodów była w ówczesnym czasie
 zupełnie różna. Stan Zjednoczony pozostał jednym z kolonii brytyjskich
 i nie byłby niepodległym państwem. Z czasem złożył się od
 Brytanii, której ~~decyzją~~ władcy zdecydowali o pozostawieniu. Ldona,
 stała się instytucją od dla mieszkańców Ameryki, którzy nie czuli
 przywiązania do Anglii i mieli z nią sprzeczne interesy polityczne.
 Brytyjczyki byli bowiem zajęci rozwojem kolonii, natomiast Amerykanie
 interesowali się lokalną polityką i skupiali się na zachodzie kontynentu.

~ Rola finansów apotecznosci amerykańskiej, ciągle powstawała o nowych emigrantów z Europy, chętna samoderelne decyzje o swoich sprawach stał bżie pod jurysdykcją A. atlekiego Londynu, ale było dla nich pła komputer. Sytuacja polityczna we Francji wyglądała inaczej, zaszyfika od tego, że konflikty były namastat, a inne Francji Napoleona. Nie udowodnienie podeszła na parujących twardo relig. wkładów absolutyst, który przez lata prowadzi politykę terroru, nietolerancji religijnej, czego przykładem jest sam Ludwik XIV, który cenzurę odjął. Sytuacja ta niepokoiła nie uciachencu apotecznosci Francuzom, także stanowiło zdecydowane wkładów nad wzajem uprzykujowany. Nieudowodnienie paralenia cinnoci polityce zagranicze Francji, która prowadziła wojny, które nie jej nie przyniosły, a jejore wymagały wznowionych wkładów finansowych, co było paralenia znikome apotecznosci stanu 3 i bżiepa gospodarczy. Uchwały stanu 3, który musieli ukrywać na swoich bokach uprzykujowanych arystokratów i duchownych, przekazując dalej bez żadnych zmian i niecierpliwie z cinnocią polityki państwa:

~ Podobnie sytuacja w obu krajach różniła się pod względem apotecznosci – gospodarczym. Problemy państwa w USA różniły się z nadzwyczaj rddi Angli, które stały się kontrolowanymi bżiepa gospodarzy w Ameryce. Kolonia ta stanowiła dla nich idealny rynek zbytu i miejsce w którym za pomocą taniej siły roboczej, mogli produkować potrzebne w Imperium zasoby. Wielkie Brytanie obawiała Ameryki, która nie mogła przetrwać, które dotkliwie dotykały jej interesów. Produkcja cinnoci polityki monopolu handlowego na handel z B. kolonią w Ameryce. Wprawdzie zakazy handlu na z innymi krajami, Dobra nie monopol na herbata, która musiała być sprowadzana z Anglii, przyczyniła się do bezpośredniej przynajmniej bżiepa rewolucji – czyli herbata B. kolonii.

Incydent w podcazu, którego Amerykanie wyrzucili do wody
 sprężarki z Anglii, herbata na znaną protest i niezadowolono.
 Polityka brytyjska traktująca Amerykę przedmiotowo jako miejsce
 powstawania fanich zarobków dla Imperium sprawiła że niezadowolono brytyjski
 i zolonizacja re. rewolucja. ~~Byłoby~~ Również pod względem spotowym
 dochodziło do odwołania od. sympatii do Imperium. Spółczesność Ameryki
 była wielomiliodnowodowa i coraz mniej widać zamiar odwołania potrzeb
 powołania do Imperium Brytyjskiego. Sytuacja gospodarczo - społeczna we
 Francji wyglądała nieco inaczej. Gospodarka francuska ostro była
 przez francuskie wojny - inicjowane przez władze absolutych. Przewidzenie
 wieloletnich wojen wymagało niesamowitych wysiłków, utwór obciążone
 było społeczeństwo i gospodarka Francji. Powstało to paradygma
 brytyjskiej gospodarki i zarobkowe mieszczaństwo. We Francji panowały również
 głębokie podziały społeczne, a nieuprzywilejowane jako ciężej stonowić
 ogromną większość możliwych obywateli. Prawa należały do jedynie duchowności
 i arystokracji, co prowadziło do konfliktów społecznych i również
 wewnątrz „stanu 3” do posiadających prawa „Stan 3” musieli również
 na swoich barkach trzymać całą gospodarkę Francji, która opierała
 się na ich pracy i płaconych przez nich podatkach. Sytuacja ta
 doprowadziła do społeczeństwa, które chociaż różniło i prawa głos
 było stonowić większość narodu. Na niezadowolono gospodarczo miał
 wpływ również również merkantylizm, który zdecydowanie ograniczył import
 produktów z zagranicy, co uniemożliwiło import tanich surowców.
 Jednakże, dzięki rewolucji zaczęły przyswajany kulturalne,
 które wyniki z rosnącej świadomości narodowej społeczeństwa oraz
 prądów oświeceniowych, które zaczęły mieć coraz większy wpływ na
 filozofię i politykę narodów. Rosnąca świadomość we Francji widoczna
 jest w różnorodnych nurtach patriotycznych i w niezadowolono społeczeństwa

Lektura często zmieniła na lepsze wkruszenie sycyzym. ~~Widnia jest to~~
~~podczas~~ ~~mej~~. Natomiast w Ameryce objawiało się to reszarcą
 świadomością odwołaniem przesłania kolonii od Imperium Nihilomrodaw
 i tolerancyjne społeczeństwo Amerykańskie nie uciążliwe z jej z
 Angliami. Burtasie się. Idea sycyzymu widoczne są natomiast
 w latach gwałtownych przez oba narody przez strukturalizm państwa
 która powstała w wyniku rewolucji. Przede wszystkim stały się republikami
 i głoszą być równości zgodnie z ideałmi sycyzymu.
 Mimo iż główną przyczyną rewolucji, prawa w każdym
 przypadku jest bezwzględnie cała uciążliwość społeczeństwa. To
 w przedstawionych przypadkach różni się one na przykładach i
 politycznej i społeczno gospodarczej. W Francji o rewolucji zdecydował
 udział władzy absolutnych i stron w przywilejowanych, na rzecz i na politycznej
 praw ludności, oraz innych gospodarczych. W USA natomiast to uciąż
 Imperium i utwór Ameryki były kolonie zdecydował o chwał i sycyzymu
 na od Imperium. Podobne przyczyny mająmy, odróżnić natomiast w
 zapadnie kulturowy, w którym o rewolucji zdecydowała cała
 Świadomości i społeczeństwa i myśli filozofia sycyzymu, gwałtowności
 i sprawiedliwości.

Temat 3. Zimna wojna osiągnęła apogeum w latach 50. XX wieku. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, charakteryzując trzy wybrane wydarzenia z tego okresu.

Teza postawiona w temacie odnosiła się do wydarzeń z zakresu historii najnowszej. Początki zimnej wojny sięgają końca II wojny światowej i tworzenia się dwubiegunowego układu sił na świecie, za koniec przyjmuje się rozpad bloku wschodniego oraz samego ZSRS (przełom lat 80-tych i 90-tych XX wieku). W pierwszej kolejności temat wymagał od zdających zajęcia stanowiska wobec stwierdzenia, czy dekada lat 50-tych to apogeum zimnej wojny. Kolejnym krokiem było uzasadnienie zajętogo stanowiska, w którym należało przywołać i opisać trzy adekwatnie dobrane wydarzenia z tego okresu. Z analizy prac wynika, że zdający najczęściej potwierdzali tezę zawartą w temacie (przykład 50.). W uzasadnieniu najczęściej charakteryzowali: wojnę w Korei, rywalizację bloków militarnych (NATO, Układ Warszawski), upadek państw kolonialnych w Azji i kwestię tzw. wojen zastępczych (np. wojnę w Wietnamie). W umieszczonej poniżej realizacji zdający nie ustrzegł się błędów merytorycznych, oznaczonych przez egzaminatora na marginesie. W realizacjach uczniowskich zdarzały się również prace (choć rzadko), w których zdający nie zajmowali jednoznacznego stanowiska. Uważali, że zarówno wydarzenia z lat 50-tych, jak i 60-tych XX

wieku stanowiły apogeum zimnej wojny (przykład 51.). W tym przypadku zdający, konsekwentnie wobec zajętego stanowiska, scharakteryzował odpowiednio wybrane wydarzenia z tych dwóch dekad. Innym sposobem realizacji tego tematu było zaprzeczenie tezie w nim postawionej. W takim przypadku zdający najczęściej wskazywali na lata 60-te XX wieku jako apogeum zimnej wojny (przykład 52.). Najczęstszymi przykładami wydarzeń z tego okresu charakteryzowanymi przez zdających były: kryzys kubański, budowa muru berlińskiego czy eskalacja wojny w Wietnamie. Zdarzały się również prace świadczące o zupełnym braku zrozumienia tematu czy problematyki (przykład 53.).

Przykład 50.

Zimna wojna była bez wątpienia jednym z najważniejszych i największych pośrednich konfliktów w historii. Starcia państw bloku zachodniego ze wschodnim nie zawsze były bezpośrednie, ale zawsze miały ze sobą określone skutki. Lata 50. XX w. można uznać za apogeum zimnej wojny.³⁶

Aby to udowodnić, należy zacząć od wojny koreańskiej w latach 1950-1955. Półwysep koreański stał się jednym z pierwszych miejsc konfrontacji hegemonów obu bloków, czyli Stanów Zjednoczonych z blokiem zachodnim oraz Związku Radzieckiego z blokiem wschodnim. ~~Wyzwolenie~~ Wyzwolenie Azji spod okupacji japońskiej po II wojnie światowej nie rozwiązało problemów na tym kontynencie. Proklamowano CHRL, a maoiści musieli ewakuować się na Tajwan. Problem powstał również na wcześniej wymienionym Półwyspie Koreańskim, gdzie jego północna część wspierana była przez komunistów, a południowa przez Stany Zjednoczone i państwa demokratyczne. Wojna w Korei była bardzo intensywnym

i wyjątkowym konfliktem. Wraz z przesyłaniem i realizacją radziecko-amerkańskiej polityki polityki wyłania broni stonaję przeciwko sobie. Porozumienie i ~~z~~ Panmudion zakończył walkę, ale nie zakończył wojny. Powstała linia demarkacyjna która do dziś dzieli umiarkowane ze sobą Koreą, Kuba, Kuba, Kuba - Północny Korea o charakterze totalitarnym (tak Korea Północna) oraz Korea Południowa.

Innym przykładem który warto wymienić jest powstanie Układu Warszawskiego w 1955r. Powstał on w odpowiedzi na utworzenie zachodniego NATO. Z założenia był to układ o przyjęciu współpracy i pomocy wzajemnej. Wiedomo było jednak, że miał on charakter głównie wojskowy, odpowiedzi dla NATO. Miał on być wyrażenie w ramach obrony przed potencjalną agresją Zachodu, jednakże to po wschodniej stronie ujawniono tajne plany wojennej inwazji. Nikita Chruszczow stojący na czele państwa radzieckiego zapowiedział, jakoby to usiłował jakkolwiek się z tym zamyśli. Bezpośrednie odniesienie do Układu Warszawskiego ~~to~~ ma dotyczyć następnego wydarzenia o którym piszemy.

Powstanie na Węgry w 1956r. było jedną z pierwszych okazji do wykonania ~~to~~ sił Układu Warszawskiego. Węgry wraz z Imrem Nagy na czele podjęli walkę o swoje państwo i wolność. Zakończyła się to niepowodzeniem, interwencja Układu na terenie Węgry i porażeniem Imre Nagy. ~~Spotkanie~~ Uszytko to spotkało się z następnym i potężnym naciskiem zachodu co zaskoczyło stosunki między dwoma blokami. Zaczęło obawiać się również, że wywołanie na Węgry było ~~po~~ pretekstem do pójścia się dalej i wojennego posunięcia żołnierskiej kontroli. Do tego na wszelkie się dostało, jednakże wywołanie

to nie pewno miało istotny wpływ na stosunki zachodnio-wschodnie, a szczególnie amerykańsko-radzieckie.

Zimna wojna przez cały okres swojego trwania miała barożę lub mniej napięte momenty, jednak ~~nie~~ uważam, że okres lat 50. XX w. był wczesny okres tegoż konfliktu, swoje użęci zę jedo apogeum oraz okres gęłtowy.

Przykład 51.

Zimna wojna była trwającą długo rozdziałem na kartach historii znanego nam świata. Ryzwalizacja między zachodem a państwami komunistycznymi, nie tylko odniosła piętno na historii i pokoleniach podczas niej żyjących, ale też doprowadziła do wielu znaczących wydarzeń historycznych. Kiedy jednak zimna wojna osiągnęła apogeum, swój gęłtowy moment? ~~Dotychczas~~ Niektórzy powiedzieliby, że stało się to w latach 50. XX w., ja odniek jednak sądzę, że nie jest to prawda, a pryncypalnie nie ^{w całości} ~~całkowicie~~, i ^{według mnie} swoje apogeum zimna wojna osiągnęła w latach 50. ale też i 60. XX w.

Podczas zimnej wojny wybuchęło wiele konfliktów, często popieranych przez jedną z stron zimnej wojny z cichym i ~~bezpośrednim~~ ^{z strony jednego z bloków} poparciem dla jednej ze stron ~~z~~ zimnej wojny i państw zachodnich lub komunistycznych. Jednym z takich konfliktów była wojna w Korei z lat 50. Wojna która zprawiła że do dziś ~~na mapie~~ ^{chacę Korea}

za, która ona a szanse na ich zjednoczenie; młkła. Wojna w której ZSRR i Stany Zjednoczone otwarcie poparły i pomagały stronom konfliktu. Wydawało by się że tak konflikt będzie niezaprzeczalnie świadczył za tym że lata 50. były apogeeum zimnej wojny. Jednak pamiętać należy, Wojna w Korei to nie jest tylko konflikt, z skutkami odwołalnymi do drugich z czasów zimnej wojny. Wojna w Wietnamie z lat 60. również była ogromnym konfliktem, a jej skutki mogą być odwołane do drugich np. poprzez popularność w kulturze amerykańskiej przedstawiania wojny w Wietnamie jako wydarzenia udarzącego z traumą i okropnościami wojny. Taki wpływ konfliktu z innymi dekadami niż z lat 50., świadczy że nie było to dekadą będącą apogeeum ^{zimnej} wojny, a przynajmniej nie jedynie.

Zimna wojna była również czasem wielu interwencji zbrojnych orazto między państwami. Przykładem takiej interwencji jest interwencja ZSRR na Węgrzech. Wydarzenie, która wydarzyła się w latach 50.. Jest to szeroko znane wydarzenie historyczne, takie które zawsze znajduje miejsce w podręcznikach do historii. Wydawałoby się że takie wydarzenia, w którym państwo przeprowadza interwencje na terenie sąsiadka, ze względu na to że wydarzenia polityczne w tym państwie, państwie interwencyjnym przeszkadzały, będą świadczyć o tym że lata 50. były apogeeum zimnej wojny. Jednak interwencja na Węgrzech nie była jedyną taką sytuacją. W 1968 r. doszło do interwencji w Czechosłowacji. Można nawet uważać że interwencja ta, była interwencją na wielką skalę, gdyż ZSRR przeprowadziła ją z innymi państwami Układu Warszawskiego. To po raz kolejny pokazuje że nawet jeśli chciałbyśmy uważać lata 50. za apogeeum zimnej wojny, musielibyśmy

przynosi ten tytuł także latom 60.

Kolejnym wartym uwagi wydarzeniem, czy też zjawiskiem z lat 50., była wyścig technologiczny między Włochem zachodnim a komunistycznym, z określeniem Standardów Zjednoczonych a ZSRR. Od prostych narzędzi technologicznych, po broń a i po broń jądrową, lata 50. naznaczone były wyścigiem zbrojeń i technologicznym staraniem obu bloków zimnej wojny. Wydaje się że to wydarzenie, po raz kolejny, będzie śniadkiem o tym że lata 50. były apogeeum zimnej wojny. Że wynikające z tego strasznie się nawzajem zwróci technologiami, głównie bronią nuklearną, przemawia na korzyść uznania lat 50. jako apogeeum zimnej wojny. Jednak po raz kolejny jest to złudne wrażenie. Wyścig zbrojeń trwa i strasznie się nawzajem trwało i po latach 50., a szczególnie w latach 60. Ładowanie na bliźniaku i wynikające z tego zmyślenie wyścigu kosmicznego przez Stany Zjednoczone, czy też Kuba i inne, groziły wybuchem wojny nuklearnej, lata 60. również naznaczone były wyścigiem zbrojeń i wyścigiem o zapanowanie nad technologiami.

Gdy przedmiotujemy dokładne podane wyżej wydarzenia, ale też również wiele innych informacji, możemy dojść do wniosku że lata 50. nie były jedyną dekadą będącą apogeeum zimnej wojny, a ~~druga ten~~ druga ten tytuł z latami 60. Podsumowując krótko, lata 50. nie były apogeeum zimnej wojny. Apogeeum zimnej wojny były lata 50. 60. XX w. Zdróżno lata 50. jak i 60. XX w.

Przykład 52.

Zimna wojna to termin określający ^{w historiografii} czas napięć politycznych pomiędzy ZSRR i USA. Trwała ona od zakończenia II wojny światowej, aż do upadku ZSRR i bloku wschodniego. ~~w wyniku działań ostatniego pierwszego sekretarza KPZR Michaiła Gorbaczowa~~ Historycy wyróżniają różne momenty zimnej wojny, w których relacje państw ocieplały, bądź oziębiały się. W mojej opinii do apogeum zimnej wojny doszło ~~w latach 50. zarówno w latach 50. jak i 60. XX wieku~~ nie w latach 50, a 60 XX wieku.

Kluczowym momentem zimnej wojny, w czasie którego ~~tu ludzkość~~ ludzkość stała u progu wojny nuklearnej był Kryzys Kubański z roku 1962. Przyczyną sporu pomiędzy ZSRR a USA było rozstawienie przez ~~Komunisty~~ Komunistów głowic jądrowych na Kubie. Decyzja Michaiła Gorbaczowa o rozstawieniu rakiet na Kubie, przy wsparciu Fidela Castro, była ~~spowodowana~~

~~stworzeniem przez USA podobnych zagrożeń nuklearnego dla ZSRR poprzez rozstawienie~~ odpowiedzi na identyczne działania USA ~~na~~ w Turcji i Wielkiej Brytanii. Wojna z użyciem głowic jądrowych oznaczałaby ogromne straty dla obu stron konfliktu, przez co finalnie J.F. prezydent USA J.F. Kennedy doszedł do porozumienia z ZSRR, w wyniku którego radzieckie głowice jądrowe przestały być przetrzymywane na Kubie. Z powodu tego konfliktu powstała również całodobowa linia komunikacyjna między Kremlem i Pentagonem, mająca pomóc w rozwiązywaniu przyszłych konfliktów.

Kładły nacisk na ogromny nacisk na takie działania, czego efektem była ~~wojna~~ wybuch wojny w Wietnamie, w czasie której komunistyczne bojówki ~~Wietkongu~~ wietkongu mieniły się z siłami Wietnamu Południowego wspieranego przez USA. Ten konflikt zbrojny ~~podobnie~~ idealnie ukazuje, czemu lata 60 XX wieku można uznać za apogeum zimnej wojny.

Uważam, że zagrożenia dla ludzkości prezentowane przez kryzys kubański, jak i klasyfikacja podziału między wschodem i zachodem oraz konflikty zbrojne w latach 60 XX wieku powodują, że jest to czas apogeum zimnej wojny.

Przykład 53.

Nie ulega wątpliwości, że zimna wojna była to jedna z najniebezpieczniejszych i najbardziej wojen w okresie po II wojnie światowej. W wojnie przestąpiła Finlandia oraz ZSRR. Finlandia została naddobrana przez Związek radziecki.

Finlandia jako kraj zdecydowanie ^{małszy} długi i waleczny bronila się przeciwko Rosji. Sojusz: Wojna po stronie ZSRR była prowadzona przez Józefa Stalina, który w II wojnie światowej osiągnął liczne sukcesy. Już wtedy dowódca udowodnił, że jest świetnym strategiem i potrafi prowadzić wojnę niezwykle dynamicznie nie trzymając się ścisłe obrony. Nowa ta organizacja o zwaną paktu Ribbentrop - Mołotowa zawieszono 23 sierpnia 1939 roku. Józef Stalin nie poddał się a mimo tego wyszedł z wojny praktycznie zwycięsko. Finlandia długo i stanowczo stawiała opór. Ponisza

znającą rolę na swoich terenach oraz w swoich obywatelach. Nieprzemiętnie podczas przebiegu zimnej wojny nie można Finlandii odmówić siły i determinacji. Nagadkam się z powieszą, którą dostrzegam, iż zimna wojna osiągnęła swoje apogeum w latach 50. XX w. Zimna wojna zakończyła się praktycznie na przełomie lat 50 i 60 wspomnianego wieku. Nie ulega zatem wątpliwości, że do najważniejszych i najkrwawszych starć doszło pod koniec wojny czyli właśnie w latach 50. XX w. Lata 50. XX w. były również przełomowe dla innych państw. Mowa tu o powojennej Europie. Warto wspomnieć o przemówieniu Winstona Churchilla, w którym wyrażona została przeczność, że na Europie spoczęła ciężka kula. Był to początek problemu państw sąsiadujących się pod wpływem Rosji Sowieckiej. Innym wydarzeniem mającym miejsce w Europie w latach 50 to Berneński zerwanie w Polsce w Poznaniu w 1956 r. odbyły się strajki ludności. Była to ważne wydarzenia w kontekście naszego kraju ponieważ to te strajki spowodowały i spotęgowały bunt Polaków w Polskiej Republice Ludowej przeciw Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Ostatnie wydarzenia mające ogromne znaczenie dla Polski oraz ZSRR to śmierć Mikołaja Stalina. Wspomnianego wyżej dowódcę Kierunku Sowieckiego. Śmierć Stalina miała miejsce właśnie w latach 50. Myślę, że bez wątpienia śmierć Stalina miała bezpośredni wpływ na przebieg wojny zimą z Finlandią oraz była początkiem końca Kierunku Radzieckiego, które finalnie przestało istnieć w 1991 r. Nie ulega wątpliwości, że lata 50. XX w. były to jeden

z celowych okolic dla Europy. Ciężka waga
 prowadzona przez Finlandię, Szwecję i Finlandy
 właśnie należała do celowych wojen w tym czasie.
 Myślę, że napisano i sygnalizację kryzysu między wojnami
 w latach 50 XXw. wynikały ze śmierci zaborczych
~~wojny~~ w II wojny światowej w 1945 roku.

Tworzenie wypowiedzi argumentacyjnej stanowi wyzwanie dla kolejnych roczników absolwentów szkół średnich. Realizacja tego zadania wymaga odpowiedniego podejścia ze strony zdających, zgodnie z którym muszą się oni skoncentrować się na tworzeniu własnej narracji historycznej, dokładnie dostosowanej do polecenia. Wypowiedź zdającego oceniania jest przy pomocy dwóch grup kryteriów: A – Narracja historyczna i B – Spójność wypowiedzi.

Zdający, posiadający nawet wielką wiedzę historyczną, nie może popisywać się swoją erudycją bez ograniczeń. Musi wykorzystać ją funkcjonalnie. Jest to pierwszy, ale podstawowy wymóg odróżniający wypowiedź argumentacyjną od tradycyjnego wypracowania. W tradycyjnym wypracowaniu narracja zdającego zmierzała do pokazania poziomu i stopnia zrozumienia problemu, jego złożoności, odpowiedniej interpretacji przedstawionych zagadnień oraz ich samodzielnej oceny. Teraz w narracji argumentacyjnej zdający musi zastosować swoją wiedzę funkcjonalnie. Ograniczają go bowiem: 1. czas egzaminu, 2. teza zawarta w poleceniu i konieczność zrozumienia implikacji z niej wynikających, 3. konieczność zajęcia własnego stanowiska wobec podanej tezy, 4. konieczność wypracowania uzasadnienia, wobec zajętego stanowiska w świetle tezy zawartej w poleceniu, 5. pełnej charakterystyki własnego stanowiska poprzez przywołanie, opisanie i interpretację wybranych trzech aspektów lub trzech wydarzeń z okresu, do którego odnosi się teza zawarta w poleceniu oraz stanowisko zajęte przez zdającego.

Widzimy, że przed zdającym stoi duże wyzwanie. Przyjrzyjmy się mu krótko.

1. Czas trwania egzaminu jest wartością stałą, zawsze ogranicza wszystkich piszących, więc w tym elemencie nie ma nic nowego. Zdający, podobnie jak w tradycyjnym wypracowaniu, powinien napisać spójną wypowiedź, która zawiera wstęp, rozwinięcie i zakończenie, jest wewnętrznie logicznie uporządkowana. W nowej formule egzaminu spójność wypowiedzi jest jednak osobno punktowana. Należy więc o nią zadbać, gdyż spójna wypowiedź argumentacyjna obliuguje, by umieszczana w wypowiedzi faktografia, interpretacja i opinie zdającego odnosiły się do tezy i stanowiska zajętego przez zdającego, a to właśnie stawia przed nimi większe wyzwanie. Nowa formuła egzaminu wprowadza jeszcze jeden wymóg, dotąd nieistniejący w egzaminie maturalnym z historii – jest nim konieczność napisania wypowiedzi o minimalnej liczbie 300 słów (500 w przyszłości). Jeśli zdający nie spełni tego kryterium, to otrzyma 0 punktów w kryterium spójności wypowiedzi. Komplet punktów za spójność zdający otrzyma wówczas, gdy jego argumentacja będzie logicznie uporządkowana i w pełni będzie odnosić się do tezy i zajętego stanowiska. W innym przypadku następują zaburzenia spójności wypowiedzi – merytoryczne lub stylistyczne, które skutkują obniżeniem punktacji za kryterium spójności wypowiedzi.

2. Zdający powinien skupić się na zrozumieniu tezy zawartej w poleceniu oraz różnych konsekwencji z niej wynikających. Oznacza to, że musi poświęcić czas na analizę polecenia w kontekście posiadanej wiedzy, odnoszącej się do przedstawionego problemu. Ma do wyboru trzy tematy wypracowania, różne okresy historyczne, więc musi zdecydować, który z nich opanował najlepiej oraz w którym z nich potrafi najlepiej przedstawić i uzasadnić własne stanowisko przy pomocy właściwych argumentów. Od tego zależeć będzie poziom przedstawionej argumentacji. Na jej poziom oczywiście wpływ ma poziom opanowania wiedzy z wybranego okresu, ale także poziom osiągniętych/uzyskanych w toku kształcenia umiejętności historycznych zdającego.
3. Zdający musi posiadać umiejętność analizy problemu. Ta umiejętność analizy większych zjawisk jest potrzebna dla przedstawienia różnych aspektów zagadnienia opisywanego przez zdającego (np. aspekty: społeczno-gospodarczy, polityczny, kulturalny, militarny, ustrojowy itp.). W końcu ta umiejętność będzie potrzebna do selekcji, a potem charakterystyki wydarzeń koniecznych do uwzględnienia w argumentacji podnoszonej dla uzasadnienia własnego stanowiska w świetle tezy postawionej w poleceniu.
4. Zdający powinien posiadać umiejętność właściwej (tj. adekwatnej do zagadnienia) selekcji informacji, gdyż bez niej nie będzie w stanie podać odpowiednich faktów (podstawowych i bardziej szczegółowych), wskazać właściwych związków przyczynowo-skutkowych czy posługiwać się właściwą terminologią historyczną. Dopiero one bowiem stanowią będą o wartości argumentacji.
5. Argumenty podane przez zdającego i wiedza wykorzystana do ich zbudowania muszą służyć wypracowaniu uzasadnienia własnego stanowiska w świetle tezy zawartej w temacie. Fakty, ich interpretacja, wnioski mają zmierzać właśnie w tym kierunku – uzasadnić własne stanowisko wobec postawionej tezy w zadaniu poprzez funkcjonalne wykorzystanie wiedzy w postaci podania bogatej argumentacji zawierającej fakty, wydarzenia, nazwiska, wnioski.

Wnioski i rekomendacje

1. Dużą trudnością dla zdających jest nadal tworzenie rozszerzonej wypowiedzi, która jest logicznie uporządkowana i poprawna merytorycznie. Największym mankamentem jest niefunkcjonalne wykorzystanie wiedzy historycznej oraz bazowanie na uogólnieniach i podstawowej faktografii.
2. Duży problem zdający mają z właściwą selekcji faktów do chronologicznego lub problemowego przedstawienia wybranego zagadnienia. Należy kształcić w szkole umiejętność pisania krótkich, argumentacyjnych wypowiedzi.
3. Zadania, które wymagały od maturzystów odwołania się na konkretnej wiedzy historycznej i przedstawienia odpowiednich wydarzeń lub nazwisk, są zadaniami trudnymi. Zdający nie potrafią udzielić precyzyjnych odpowiedzi, mimo że odpowiednie wskazówki znajdowały się w załączonych materiałach źródłowych.
4. Zdający mają trudności z uzasadnianiem swojego stanowiska i budowaniem trafnej argumentacji – zarówno w zadania krótkiej, jak i rozszerzonej odpowiedzi. Często argumentacja jest powierzchowna, niewnikająca w istotę rzeczy, ogólnikowa; zdający nie potrafią przywołać konkretnego przykładu odnoszącego się do wydarzenia, postaci czy chronologii, który by dopełniał ich argumentację i czynił ją bardziej adekwatną do treści polecenia.
5. Należy kształtować umiejętność właściwego posługiwania się terminami historycznymi. Zdający często nie posługują się poprawnymi terminami, bo ich nie znają albo posługują się nimi niewłaściwie.
6. Dobra znajomość faktografii oraz terminologii historycznej to warunki konieczne udanej analizy i interpretacji źródeł, a także tworzenia narracji historycznej.
7. Należy zwrócić bacniejszą uwagę na dokładniejszą analizę i interpretację załączonych do zadań źródeł, a także umieszczania ich we właściwym kontekście historycznym.
8. Trzeba rozwijać u uczniów umiejętność myślenia problemowego oraz umiejętność stosowania zdobytej wiedzy w sytuacjach nietypowych. Bardzo dobrym narzędziem służącym realizacji tych celów są źródła ikonograficzne, których analiza i interpretacja wymaga zastosowania umiejętności złożonych.